JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Paskonevan linnustoselvitys 2011

Jyväskylän yliopisto
Ympäristöntutkimuskeskus

Tutkimusraportti 119/2011

Tuomas Syrjä

AMBIOTICA
Muuttuvan ympäristömme asiantuntija

Sisällysluettelo

1. Johdanto 1
2. Laskentamenetelmä 1
3. Paskonevan pesimälinnusto 2
3.1. Pesimälinnuston yleiskuvaus 2
3.2. Suojelullisesti merkittävät lajit 2
4. Paskonevan linnustollinen arvo 3

Liitteet

Liite 1. Karttakuva selvitysalueesta ja sillä havaituista suo- ja eri suojeluluokituksissa mainituista lajeista
Liite 2. Selvitysalueella havaitut lintulajit
Liite 3. Kuvat

1. Johdanto

Tässä raportissa esitellään Pyhäjärven kunnan alueella sijaitsevan Paskonevan pesimälinnustoa sekä arvioidaan suoalueen linnustollista arvoa. Selvitysalue sijaitsee Nurmesperän alueella noin 14 km Pyhäsalmen kirkonkylästä luoteeseen Vittoudenjärven ja Paska-Vittous lammen välissä. Selvitysalueen pinta-ala on kokonaisuudessaan 48 ha ja se on esitetty kartalla liitteessä 1.

2. Laskentamenetelmä

Paskonevan pesimälinnustoa selvitettiin kahdella maastokäynnillä 23.5.2011 ja 14.6.2011, joiden aikana alueen läpi kuljettiin kartoituslaskentamenetelmän ohjeita (Koskimies & Väisänen 1988, Koskimies 1994) soveltaen siten, ettei mikään kartoitettavana olleen alueen kohta jäänyt yli 100 metrin päähän laskijasta. Pesimälinnuston kannalta arvokkaimmissa selvitysalueen osissa (esim. ojittamattomat suoalueet, suolammet, puronvarret jne.) kartoituksen tarkkuutta nostettiin kuitenkin tästä, jotta suon linnustollisen arvon kannalta merkittävimpien lajien esiintyminen alueella pystyttiin mahdollisimman luotettavasti selvittämään. Kartoitettavana ollut alue on esitetty kartalla liitteessä 1. Selvitysalue kattoi myös soiset reuna-alueet enintään 50 metrin etäisyydellä karttaan merkitystä kartoitettavan alueen rajasta. Maastossa havainnot eri lintulajeista ja niiden reviireistä kirjattiin ylös peruskarttapohjille, joiden perusteella tehtiin myöhemmin tulkinnat eri lajien esiintymisestä ja parimääristä selvitysalueella. Kartoituksessa perusteena lajin pesimiselle käytettiin pääasiassa havaintoja lintujen reviirikäyttäytymisestä, joksi tulkittiin esimerkiksi laulava koiras, reviirikahakat, ruokaa kantavat tai varoittelevat yksilöt sekä pesä- ja poikuehavainnot. Varsinaisella inventointialueella esiintyneiden lintujen ohella selvitykseen otettiin mukaan myös alueen välittömässä läheisyydessä havaitut yksilöt, joiden reviirien katsottiin ulottuvan kartoitusalueen puolelle ja joihin mahdollisen turvetuotannon voisi arvioida vaikuttavan. Laskennat toteutettiin aamulla klo 3.00–10.00 välisenä aikana, jolloin lintujen lauluaktiivisuus on korkeimmillaan ja suurin osa linnuista siten helposti havaittavissa.

Suon linnustollisen arvon määrittelyssä kiinnitettiin erityisesti huomiota soille tyypilliseen lintulajistoon sekä eri suojeluluokituksissa mainittuihin lajeihin. Suolajit määritellään tässä raportissa Väisäsen ym. (1998) esittämän lajilistan mukaan. Tähän lajilistaan on otettu vielä erikseen mukaan kapustarinta *(Pluvialis apricaria)*, taivaanvuohi *(Gallinago gallinago),* isokuovi (*Numenius arquata*) ja pohjansirkku *(Emberiza rustica)*, jotka ovat Pohjois-Pohjanmaalla pääasiassa suoympäristöjen lajeja tai suolla esiintyessään kuvaavat tiettyjä arvokkaan suoympäristön ominaisuuksia. Huomioituja suojeluluokituksia olivat Suomen uhanalaisuusluokitus (Rassi ym. 2010), alueellinen uhanalaisuusluokitus (Valtion ympäristöhallinto 2001), jonka vyöhykejaossa Paskoneva kuuluu Pohjanmaahan, Euroopan Unionin lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY) liitteen I lajit, joiden elinympäristöjä jäsenvaltioiden tulisi suojella erityistoimin, sekä Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun vastuulajit, joiden EU:n lisääntyvästä kannasta vähintään 15 % on arvioitu pesivän Suomessa (Valtion ympäristöhallinto 2005).

3. Paskonevan pesimälinnusto

3.1. Pesimälinnuston yleiskuvaus

Pääosa Paskonevan selvitysalueesta on metsäistä ja ojitettua. Alue rajautuu etelälaidastaan Vittoudenjärven ympäröivään ojittamattomaan kosteikkoon. Lisäksi alueen läpi virtaa Paskapuro. Varsinaisista suolajeista Paskonevan selvitysalueella havaittiin riekko (*Lagopus lagopus*) ja pohjansirkku (*Emberiza rustica).* Pohjansirkun reviiri löytyi alueen pohjoisosasta, mistä löytyi myös riekon pesä. Lisäksi yksi riekkoyksilö havaittiin aivan alueen eteläisellä laidalla. Kahden edellä mainitun suolajin lisäksi Paskonevan pesimälajisto koostuu pääasiassa pohjoispohjanmaalaiselle metsäluonnolle tyypillisistä lajeista, joista runsaimpia ovat pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), peippo (*Fringilla coelebs*), metsäkirvinen (*Anthus trivialis*), punarinta (*Erithacus rubecula*) sekä erilaiset tiaiset ja rastaat. Lisäksi alueella oli runsaasti metson (*Tetrao urogallus*) jätöksiä, vaikka itse lintuja ei selvitysalueella havaittu. Petolinnuista alueella havaittiin myös nuolihaukka, joka lensi alueen poikki 14.6. Itse pesää ei alueella havaittu, mutta kesäaikainen havainto viittaa linnun pesintään lähiseudulla.

Vuonna 2010 alueella tehtiin linnustokartoitus (Ijäs 2010), jossa osa selvitysalueesta oli yhteneväinen nyt tehdyn kartoituksen kanssa. Vuoden 2010 selvityksessä alueella havaitut linnut ja niiden parimäärät vastasivat varsin hyvin tätä kartoitusta. Suo- ja suojelukategorioissa mainituista lajeista vuonna 2010 havaittiin tänä vuonna havaittujen lajien lisäksi metso. Niiden tuoreita jätöksiä oli myös tänä vuonna havaittavissa, mutta havaintoja itse linnuista ei tehty.

Täydellinen lista Paskonevan laskenta-alueella havaituista lintulajeista on liitteessä 2.

3.2. Suojelullisesti merkittävät lajit

Kokonaisuudessaan Paskonevan laskenta-alueella sekä sen välittömässä läheisyydessä havaittiin neljä eri suojelukategorioissa mainittua lajia ja näiden lisäksi merkkejä metsosta, joka löytyy myös suojeluluokituksista (Taulukko 1.). Paskonevan lajeista pohjansirkku luokitellaan nykyään Suomen uhanalaisten lajien luokituksessa (Rassi ym. 2010) vaarantuneeksi (VU) ja teeri (*Tetrao tetrix*) sekä riekko silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Näistä lajeista riekko ja teeri kuuluvat lisäksi myös Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Suomen kansainvälisen linnustosuojelun erityisvastuulajeihin (Valtion ympäristöhallinto 2005) alueella havaituista lajeista kuuluvat teeri ja leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*). Alueellisesti uhanalaisia lajeja ei selvitysalueella havaittu.

Inventointialueelta tai sen läheisyydestä ei ole Helsingin luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimiston rengastustietokannan tai sääksirekisterin tiedossa olevia uhanalaisten päiväpetolintujen pesäreviirejä. (Honkala 2011)

Suo- sekä muiden suojelullisesti merkittävien lajien reviirien sijainnit on esitetty kartalla liitteessä 1.

Taulukko 1. Paskonevan selvitysalueella pesivät suolajit sekä eri suojeluluokituksissa mainitut lajit. Lajin uhanalaisuus = lajin uhanalaisuusluokitus Suomessa, NT = silmälläpidettävä laji, VU = vaarantunut laji. Direktiivilaji = EU:n lintudirektiivin liitteessä 1 mainittu laji. Vastuulaji = Suomen kansainvälisen linnustosuojelun erityisvastuulaji. Alueellinen = Suomen ympäristöhallinnon määrittelemät alueellisesti uhanalaiset lajit.

Laji	Parimäärä	Uhanalaisuus	Direktiivi	Vastuulaji	Suolaji	Alueellinen
Riekko (Lagopus lagopus)	1	NT	x	-	x	-
Teeri (Tetrao tetrix)	1	NT	x	X	-	-
Metso (Tetrao urogallus)	?	NT	x	X	-	-
Leppälintu (Phoenicurus phoenicurus)	2	-	-	x	-	-
Pohjansirkku (Emberiza rustica)	1	VU	-	-	x	-

4. Paskonevan linnustollinen arvo

Lajistoltaan Paskonevan selvitysalueen pesimälinnusto koostuu suurimmaksi osaksi suomalaiselle metsäluonnolle tavallisista lajeista, eikä se sisällä erityisen merkittäviä lintu- tai lajikeskittymiä. Eri suojeluluokituksissa mainittujen lajien määrä (5) ei ole selvitysalueella kovinkaan runsas, eikä näiden lajien parimäärät ole Paskonevalla erityisen suuria. Kokonaisuudessaan Paskonevaa voidaankin pitää suolinnustollisesti kohtalaisen pieniarvoisena kohteena.

KIRJALLISUUS

Honkala J. 2011. Sähköpostitiedonanto. Luonnontieteellinen keskusmuseo, eläinmuseo, rengastustoimisto. 15.6.2011.

Ijäs A. 2010. Paskonevan linnustoselvitys. Ramboll Finland Oy. 10s.

Koskimies P. & Väisänen R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo. 143 s.

Koskimies P. 1994: Linnustonseuranta ympäristöhallinnon hankkeissa – Ohjeet alueelliseen seurantaan. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja – sarja B18. Helsinki. 83 s.

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, annettu 2.4.1979 luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Rassi P., Hyvärinen E.., Juslén A. & Mannerkoski I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 685 s. http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123017&lan=fi Luettu 20.6.2011.

Valtion ympäristöhallinto 2001. Alueellisesti uhanalaiset linnut (NT, LC). www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=133970&lan=fi Luettu 20.6.2011.

Valtion ympäristöhallinto 2005. Vastuulajit, linnut. www.ymparisto.fi/default.asp?node=9837&lan=fi Luettu 20.6.2011.

Väisänen R.A., Lammi E. & Koskimies P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava. Helsinki. 567 s.

Liite 1. Karttakuva selvitysalueella havaituista suo- sekä eri suojeluluokituksissa mainituista lajeista. Selvitysalue on rajattu kartassa punaisella viivalla.

Paskoneva, Pyhäjärvi

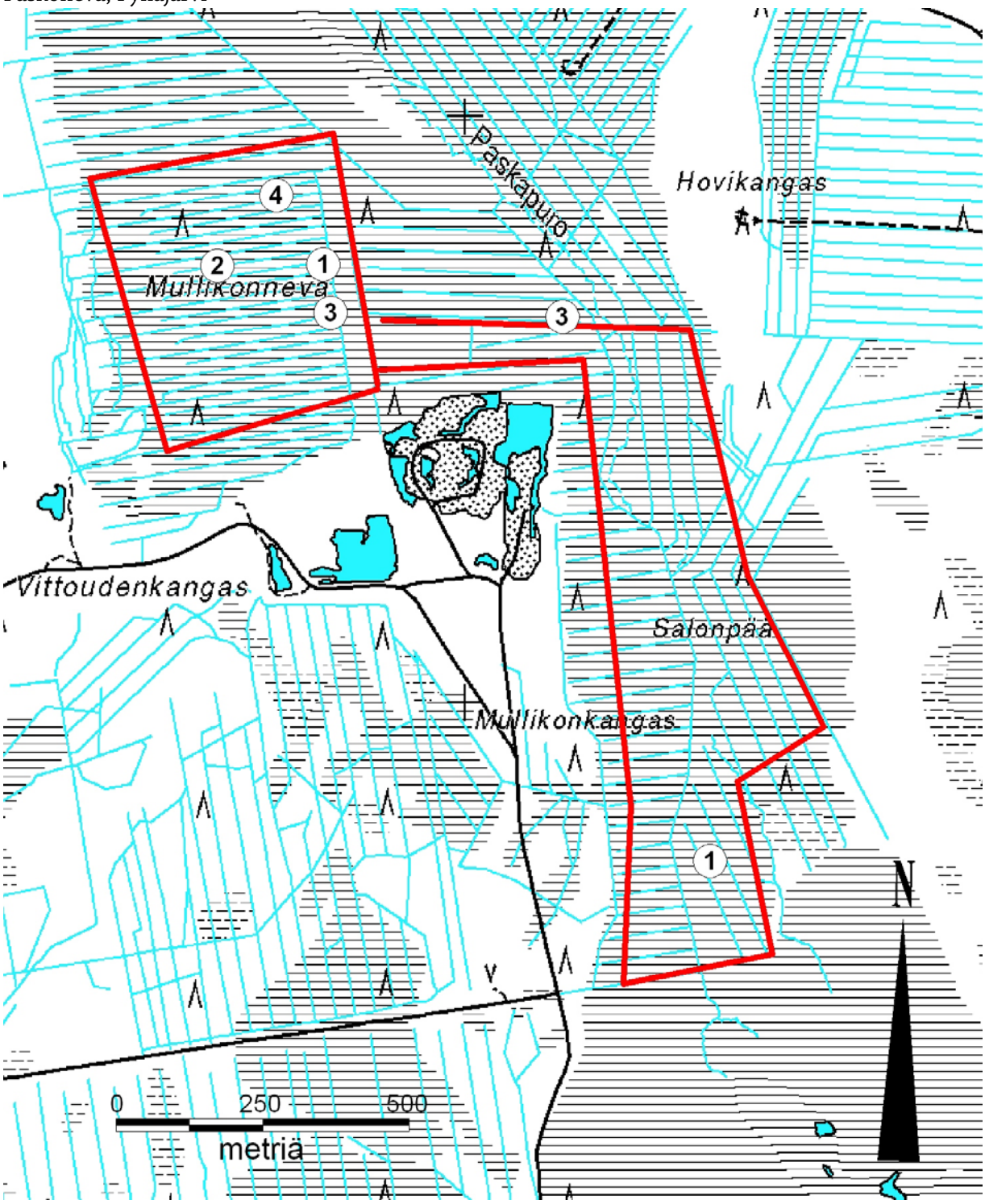

1 Riekko
2 Teeri
3 Leppälintu
4 Pohjansirkku

Liite 2. Paskonevan selvitysalueella sekä sen välittömässä läheisyydessä havaitut lintulajit.

Nuolihaukka (*Falco subbuteo*)
Riekko (*Lagopus lagopus*)
Teeri (*Tetrao tetrix*)
Metso (*Tetrao urogallus*) Jätöksiä
Käki (*Cuculus canorus*)
Metsäkirvinen (*Anthus trivialis*)
Laulurastas (*Turdus philomelos*)
Kulorastas (*Turdus viscivorus*)
Punarinta (*Erithacus rubecula*)
Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*)
Pajulintu (*Phylloscopus trochilus*)
Talitiainen (*Parus major*)
Hömötiainen (*Parus montanus*)
Vihervarpunen (*Carduelis spinus*)
Peippo (*Fringilla coelebs*)
Järripeippo (*Fringilla montifringilla*)
Pohjansirkku (*Emberiza rustica*)
Pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*)

Liite 3. Kuvat

Kuva 1. Ojitettua paskonevaa. Kuva: Tuomas Syrjä.

Kuva 2. Riekon pesimähabitaattia paskonevalla. Kuva: Tuomas Syrjä